

Евакуйований із зони

Після аварії на ЧАЕС Новошепелицький лісгоспзаг реорганізували у Макарівський. Відтоді минуло майже 30 років...

У

ніч з 25 на 26 травня 1986 року Україну накрила смертоносна хмара, що утворилася в результаті радіоактивного вибуху, еквівалентного двом сотням атомних бомб, скинутих на Японію у 1945 р. Було забруднено 150 тис. кв. км території, постраждало близько п'яти мільйонів людей.

У чисті міста і села змушені були переїхати 160 тисяч поліщуків, у тому числі, й родини лісівників – ураз замовкли дзвінки 129 населених пунктів. Із перших днів працівники лісових підприємств стали до лав ліквідаторів. У мене зберігається поживклий екземпляр газети «Сельская жизнь» з інтерв'ю, записаним влітку того року із заступником міністра лісового господарства світлої пам'яті Валерієм Брежнєвим – людиною-легендою, яка більшість свого робочого часу проводила у 30-кілометровій зоні. Хочу почати статтю уривком зі свого давнього інтерв'ю під заголовком «У зеленій зоні Чорнобиля».

Згадаймо ті часи

«Повертаючись подумки до днів, коли сталась аварія, – розповідав Валерій Михайлович, – ще і ще раз переконуюєшся у силі духу нашого народу, його стійкості і згуртованості. За екстремальних умов проявилися найкращі людські риси. Лісівники не залишали своїх робочих місць доти, поки не оголосили про евакуацію. Найближче до місця аварії перебував начальник пожежної хімічної станції Зимовищанського лісництва, у минулому будівельник АЕС Андрій Гордійович Чудик. Коли почалася пожежа на четвертому енергоблоці, він організував охорону довіреної йому ділянки лісу, не допустив загорання. Багато робітників наповнювали мішки піском для локалізації вогню, завантажува-

ли їх у гвинтокрили; заготовляли деревину для облаштування тимчасових тваринницьких таборів у господарствах, куди переселялися із зони колгоспи; розвантажували на станції Вільча вагони.

Мов рідних, прийняли евакуйованих із небезпечної зони лісівників і їхні родини в Іванківському, Димерському, Тетерівському лісгоспзагах. Під гуртожитки обладнали лісові кордони, у багатьох домівках виділили для прибулих кімнати. Правильно сказано: чужої біди не буває. Вона зблизила, зріднила людей.

Не могу не сказати добрих слів про директорів Новошепелицького лісгоспу Костянтина Федоровича Мороза і Чорнобильського – Анатолія Адамовича Савицького. Відправили із зони людей, вивезли худобу, техніку – тільки тоді залишили її самі. Ні на хвилину не присів у ті тривожні години і директор Поліського лісгоспу Володимир Андрійович Петренко. Водночас усі сили спрямували на те, щоб забезпечити родини лісівників усім необхідним, працевлаштувати їх на нових місцях. Велика частка участі лісівників і в будівництві житла на Київщині для евакуйованих...»

Про дні минулі тепер ось згадує інший чорнобильець Петро Степаненко, з котрим ми зустрілися у Макаріві Київської області – саме сюди було евакуйовано Новошепелицький лісгоспзаг.

Чорнобильець Петро Степаненко із сином Олександром Степаненком, начальником відділу лісового господарства

Директор Макарівського лісгоспу Володимир Рижук: «Перед нами у важкі часи стояло завдання зберегти колектив, розвинути господарство»

Становлення підприємства на новому місці відбувалося за його участі – обіймав посаду головного лісничого.

– Згідно з наказом міністра лісового господарства В.Д. Байтали, – розповідає, – з 01.11.1986 р. належало реорганізувати наш лісгоспзаг у Макарівський. Для переселенців-лісівників силами кількох областей було побудовано 65 житлових будинків. Також чотири будиночки садибного типу звели для тимчасового розташування лісництва. Завдяки досвідченому керівнику Костянтину Морозу вдалося в короткі терміни перевезти на нове місце людей, частину техніки. Рішенням облуправління лісового господарства лісгоспу передали 6,8 тис. га земель держлісфонду з Тетерівського, Київського і Клавдіївського лісгоспів. Наступного року приєднали ще 8 тис. га угідь – від колгоспів і радгоспів. А в 1999-му від Тетерівського підприємства перейшло ціле лісництво – Ніжиловицьке. Таким чином стало у нас п'ять лісництв загальною площею близько 20 тис. га. Машини майже два роки стояли під відкритим небом, тому перше, що спорудили з виробничих об'єктів, – гараж і пожежно-хімічну станцію. Потім відкрили два невеличких переробних цехи, стали виготовляти деревну продукцію. І все це, прошу підкреслити, під

керівництвом Костянтина Федоровича – він і в Макарові твердо тримав кермо. Коли ж похитнулося здоров'я, ще два роки очолював інженерну службу. Працював до останнього дня. У 2002 році серце його зупинилося... Скільки встиг зробити цей невгамовний чоловік, скільки зробили лісівники на чолі з ним!.. Розпочаті справи ми продовжили з Володимиром Рижуком. Директором він став у 26 років, пройшовши шлях від помічника лісничого до головного лісничого. Останню посаду два роки обіймав у Бориспільському лісгоспі, а в 2000-му повернувся до Макарова, де після закінчення лісофакультету НАУ садив перший свій ліс...

Петро Андрійович уже шос-

Лісничий Ніжиловицького лісництва Михайло Іванюк нині захищає рідну землю від путінських окупантів на Донбасі

тий рік на пенсії. Але не пориває зв'язків з рідним господарством – як приватний підприємець надає йому послуги. Має лісівничу родину: обоє дітей закінчили лісогосподарський факультет колишньої аграрної академії у Голосієво. Людмила Петрівна тепер навчає майбутню зміну в Боярському лісколеджі, Олександр Петрович працює начальником відділу лісового господарства. У лісгоспі трудиться бухгалтером-касіром і дружина Ніна Василівна. З тих, хто переїхав у ті тривожні дні з Шепелич, не полишають керма автомобіля водії Адам Кулиба, Володимир Дубас, Володимир Ануленко, Олександр Головченко, провідним інженером відділу реалізації

Бінокль допомагає лісничому Комарівського лісництва Максиму Сичевському виявляти браконьєрів і самовільних порубників

Головний лісничий Сергій Кондрацький і лісничий Макарівського лісництва Анатолій Яцук оглядають сіянці сосни звичайної в коробах

працює Лариса Семенко – донька Костянтина Мороза. Багатох уже немає на світі – вкоротив життя мирний атом. Чимало на заслуженому відпочинку – про них не забувають у колективі, допомагають морально й матеріально, запрошують на різні акції, торжества. Радіють успіхам лісгоспу і його колишні працівники. Пишати є чим: на новому місці починали майже з нуля, будувалися у чистому полі, а нині господарство міцно стоїть на ногах, сюди їдуть колеги за досвідом, на його базі проводять семінари, конференції.

Приростати борами і дібровами

Одне з головних завдань, яке ставив перед собою молодий директор Володимир Рижук, – було зберегти у нелегкі часи колектив, розвинути господарство, забезпечити людей гідною зарплатою. Буде матеріальний стимул – буде бажання краще працювати, рости красиві ліси. Розумів: живучість колективу, лад у лісокультурній справі, промислового виробництва залежить від достатнього фінансування, тому, щоб забезпечити його, зробили наголос на переробці деревини.

– Розширили існуючий цех, на станції Буян побудували нижній склад і ще один цех – за місяць переробляємо 1,2 тис. куб. м деревини хвойних порід (це основний наш ресурс), – розповідає. – Причому низькосортної, на яку відсутній попит у країні. Отримані пиломатеріали переважно екс-

портуємо, а от пиловник І сорту реалізуємо на внутрішньому ринку через аукціон. Усе, що залишається від переробки, йде на дрова паливні колоті – забезпечуємо потреби населення. Вільхову, березову деревину поставляємо підприємствам України для виготовлення лущеного шпону. Торік переробили у двох цехах 14,8 тис. куб. м деревини, в тому числі, ділової 11,7 тис. куб. м, реалізували продукції переробки на суму понад 15 млн грн. У зв'язку з відомим законом про заборону експорту, розробляємо проект нового цеху потужністю 2,5 тис. куб. м за місяць, плануємо закупити ще дві сушильні камери (одна вже працює).

– Загалом, – продовжує Володимир Сергійович, – торік реалізували лісопродукції майже на 83 млн грн, із них сплатили податків, зборів та обов'язкових

платежів понад 12 млн грн. Придбали основних засобів на 4,6 млн грн, 1,3 млн грн витратили на капітальне будівництво, також зміцнили і до того потужну базу протипожежної охорони, встановивши камери відеоспостереження, забезпечивши кожного майстра лісу ранцевими вогнегасниками. Плануємо ще закупити радіозв'язок для пожежних автомобілів і рейдових бригад, встановити на мобільні смартфони електронні карти з таксаційною характеристикою... Планів багато. Середню зарплату довели до 4700 грн. Тепер у нас шість лісництв, усі розташовані у добротних конторах. На високому рівні ведемо лісове господарство, впроваджуємо сучасні технології вирощування посадкового матеріалу у контрольованому середовищі. Але те ліпше побачити, ніж про нього чути...

Скориставшись пропозицією директора, разом з головним лісничим Сергієм Кондрацьким їдемо до лісу. Дорогою дізнаюся, що площа лісгоспу нині 26,5 тис. га. Домінує сосна звичайна – займає 70% лісофонду, дуб звичайний – 17%, решту – вільха, береза. Найбільше лісництво Комарівське, керує ним Максим Сичевський. Цікаво, що й дід Григорій Сичевський 40 років працював тут лісником, причому в одному обході. Внук продовжує його справу, вмילו веде госпо-

Лісничий Небилицького лісництва Євген Очеретюк із сином Тарасом Євгеновичем, лісничим Забуянського лісництва, впевнені, що гарні коні – краса господарства

Неодноразовий чемпіон України звалювальник лісу Віталій Костюшко з Комарівського лісництва

дарство. Лісництво має найбільше рубок і доглядів, має досвідчену команду лісорубів, відому в усій країні. Адже тут трудиться неодноразовий чемпіон України і призер міжнародних змагань вальників лісу Віталій Костюшко.

Єдине «широколистяне» лісництво – Ніжиловицьке, очільник його Михайло Іванюк на Донбасі захищає землю від путінських окупантів. Колектив з нетерпінням чекає повернення свого лісного з АТО, вчасно і якісно провів весняну кампанію. Щороку тут вирощують удосталь сіянцив дуба звичайного, культури старанно доглядають. Мають шишкосушарку, на якій переробляють шишки для всього лісгоспу. Заготовляють їх на лісонасінневих плантаціях і ділянках.

Сіянци сосни раніше плекали у розсадниках при кожному лісництві, але вже низку років від того відмовились, перейшовши на сучасну технологію, яку свого часу перейняв у польських колег Петро Степаненко. Суть її розкрив лісничий Макарівського лісництва Анатолій Яцук, котрий за 16 років перетворив його на справжню оазу. За конторою – більше десятка коробів різних розмірів та однієї висоти – до 0,5 м, щоб було зручно доглядати за рослинами. Вирощують сіянци сосни, а також ялини, модрина: на 1 кв. м – 800–1000 шт. Загальна площа коробів – 120 кв. м.

– Подрібнену кору хвойних і торф (некислий) на компостній ділянці перемішуємо у співвідношенні 70:30 і тим субстратом за-

повнюємо короби, – знайомить з азами агротехніки Анатолій Петрович. – Зверху мульчуємо піском (до 1 см), робимо грядки і висіваємо насіння, оброблене марганцівкою від грибкових хвороб. Відстань між рядками довільна – від 5 до 10 см. Загортаємо, утрамбуємо котком. Для притінення, охорони від птахів накриваємо москітною сіткою. Поливаємо й чекаємо сходів. Сіянци підживлюємо амофоскою (крапельним способом), обробляємо від грибка. От і вся технологія. У квітні посіяли – восени отримали стандартний матеріал, що відповідає всім вимогам. Переносимо в культури в основному навесні.

За словами лісного, незалежно від кліматичних умов при мінімальних затратах забезпечують себе відмінними сіянцями.

Варто відзначити, що кожен підрозділ тут може похвалитися своєю «родзинкою». Бишівське лісництво, очолюване Юлієм Мисюною, пропонує населенню та організаціям цілий букет порід екзотичних дерев і кущів. Неблизьке, де вже 20 років лісничим Євген Очеретюк, славиться конфермою – утримують коней ганноверської, української верхової породи. Та ще й одного гуцулка – улюбленця малечі. Заради дітей, по суті, і розводять тварин, які здавна були вірними супутниками людини. Та й тепер сякутаку роботу виконують у господарстві. Небагато їх нині, всього вісім голів, та все ж, та все ж... Радіють, коли прибігають школярі. А де ще вони доторкнуться

до світу цих розумних істот, коли у селах не те що коней, а й корів уже не тримають?! І син Євгена Васильовича Тарас змалку мав кінями, виріс коло них, тепер за кожної нагоди навідується до конюшні. Він теж обрав батькову стежку, після НУБІПу п'ять років працював помічником лісного Ніжиловицького лісництва, нині керує Забуянським. Мав перерву у роботі, бо добровільно пішов в АТО – служив у групі розвідки при батальйоні Нацгвардії в Попасній Луганської області. Був важко поранений, переніс кілька операцій, майже п'ять місяців вчився заново ходити. Коли став на ноги, зразу ж повернувся до праці. Задоволені в лісгоспі тим, як Тарас Очеретюк налаштував роботу лісництва. Всього у батька. А ще душі не чають у ньому діти – у Макарові відкрив осередок бойового козацького звичаю «Спас», виховує хлопчаків патріотами України. Але то окрема повчальна історія, про яку ми з часом розповімо. Як і про виховання майбутньої лісівничої зміни у Комарівському, Ніжиловицькому лісництвах.

...Такі окремі штрихи з життя лісгоспу, якого не було б, якби не катастрофа на ЧАЕС. Лихо об'єднало людей з різних куточків Полісся. Нині це дружний, згуртований колектив одностайців, який переніс важкі випробування і вийшов переможцем. Таким він став завдяки неабияким організаторським здібностям Володимира Рижука та його попередника на посаді директора Костянтина Мороза, завдяки кожному члену лісівничої родини, завдяки підтримці обласного управління лісового і мисливського господарства на чолі з багаторічним очільником Валерієм Цибульком. Попереду – нові завдання, нові випробування. Лісгосп вірить у майбутнє галузі, у майбутнє українського лісу. На своїх робочих місцях макарівчани роблять усе для того, аби земля поліська приростала борами та дібровами. Могутніми, здоровими, чудовими.

Микола ПУГОВИЦЯ,
Київська область